

Santa Cruz-massakern 1991 och fredspriset 1996

Östtimor var efter den indonesiska invasionen i december 1975 en okänd fråga internationellt. Efter att området hade öppnats av Indonesien 1988 för att visa att läget var lugnt blev det dock uppmärksammat genom att oroligheter bröt ut under påvens besök i oktober 1989. Ingen händelse hade dock större betydelse än Santa Cruz-massakern den 12 november 1991 för att göra Östtimorfrågan internationellt känd.

Film från Santa Cruz visades

Bakgrunden till massakern var att en student hade dödat av indonesisk militär två veckor tidigare. Ett parlamentarikerbesök från Portugal var planerat att äga rum i november, men blev inte av eftersom Indonesien inte gick med på att en australisk journalist skulle ingå i delegationen. Utländska journalister hade dock redan åkt till Östtimor och följde sorgetåget efter minnesgudstjänsten på väg mot Santa Cruz-kyrkogården i Dili.

Sorgetåget utvecklades till en protest mot det indonesiska styret, eftersom det var ett tillfälle att visa omvärlden att man avvisade ockupationen. Vid kyrkogården möttes de fredliga demonstranterna, varav merparten var unga studenter, av indonesiska soldater som sköt ihjäl ca 270 människor. Ytterligare ett par hundra döddades efteråt för att förhindra att uppgifter om massakern skulle komma ut.

Det unika med händelsen är att den filmades av den brittiske dokumentärfilmaren Max Stahl och sedan

visades på TV världen över. Jag minns väl de förfärande bilder som visades i svensk TV då - bilder som blev en inspiration för ett intensifierat solidaritetsarbete för Östtimor världen över. Ingen händelse under ockupationen (1975-1999) hade större betydelse för att göra Östtimorfrågan mera känd internationellt.

Nobelpris största framgången

Att Nobels fredspris 1996 tilldelades biskop Carlos Belo och José Ramos-Horta, som då ledde motståndet i exil, var dock viktigare genom att det innebar ett internationellt erkännande av Östtimors rätt till självbestämmande. Östtimorfrågan hamnade också högre på den internationella agendan och pristagarna kom att erhålla ökad respekt för sin fredliga kamp för självständighet. Nobelpriset var därför Östtimors största framgång under ockupationsåren och gjorde naturligtvis landet ännu mera känt än vad Santa Cruz-massakern hade gjort.

På vägen mot självständighet var således båda händelserna viktiga, även om det naturligtvis finns flera andra underliggande orsaker till att Indonesien drog sig ur Östtimor efter folkomröstningen 1999. Särskilt värt att lyfta fram är att Östtimor utgör ett av flera exempel i modern tid på att en militärt överlägsen part inte har kunnat besegra en liten lättroblig gerillarörelse med stort folkligt stöd, god stridsmoral och god lokalkännedom.

Gabriel Jonsson

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.